

Plantes migrants

**Exposició de l'artista
Vicky Benítez a l'Arborètum
Dr. Pius Font i Quer -
Jardí Botànic de Lleida**

11.10.2025 – 21.06.2026

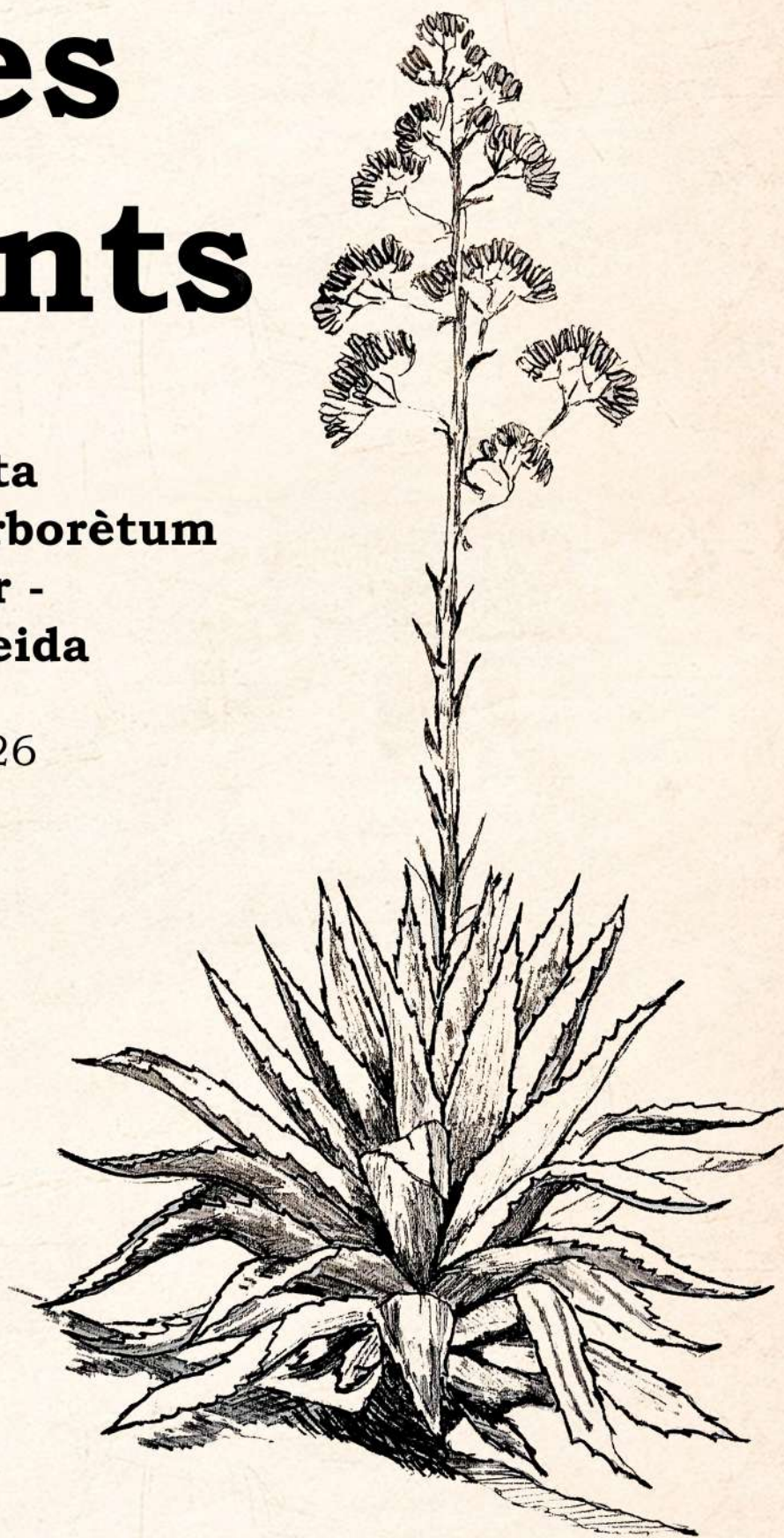
Inauguració:

Dissabte 11 d'octubre,
12 h.

Comissariat: Christian Alonso
Coordinació: Alejandro Juárez
i Christian Alonso

Consulta el programa d'activitats gratuïtes!

Arborètum Dr. Pius Font i Quer -
Jardí Botànic de Lleida
C/ Enric Farreny 49, 25199 Lleida
973 07 00 83
arboretum@parcagrobiotech.com

Plantes migrants

Exposició de l'artista Vicky Benítez a l'Arborètum Dr. Pius Font i Quer –
Jardí Botànic de Lleida

A cura de Christian Alonso

11.10.2025 – 21.06.2026

Inauguració: dissabte 11 d'octubre de 2025, 12 h

Descripció sintètica:

L'Arborètum Dr. Pius Font i Quer – Jardí Botànic de Lleida presenta «Plantes migrants», una exposició de l'artista i jardiner Vicky Benítez, comissariada per Christian Alonso, que s'inaugura l'11 d'octubre de 2025 amb motiu del Dia Mundial dels Jardins Botànics. La mostra reuneix un conjunt de pintures elaborades sobre paper fet amb fibres de plantes al·lòctones, com la canya comuna, la figuera de moro o l'atzavara, que formen part del «Catálogo Español de Especies Exóticas Invasoras». A través d'aquesta obra, Benítez explora el significat ecològic, històric i polític d'aquestes espècies, estretament vinculades als processos de colonialisme europeu i capitalisme global, que han impulsat el desplaçament i la mercantilització de la vida vegetal arreu del planeta. L'exposició convida a reflexionar al voltant de dues qüestions. D'una banda, sobre els impactes d'aquestes espècies en els ecosistemes i les activitats humanes, així com la manera com aquestes activitats en faciliten la dispersió i l'assentament. D'altra banda, sobre com la noció d'«espècie exòtica invasora» reflecteix categories culturals basades en la defensa del territori, la por a la barreja i la puresa de l'origen. En aquest sentit, «Plantes migrants» proposa una mirada crítica i poètica sobre la relació entre humans i plantes, i sobre la necessitat de repensar les polítiques de gestió i convivència amb la biodiversitat en un món canviant.

Descripció detallada:

Amb motiu del Dia Mundial dels Jardins Botànics, l'11 d'octubre de 2025 s'inaugura a l'Arborètum de Lleida l'exposició «**Plantes migrants**» de l'artista i jardiner Vicky Benítez. La mostra presenta un conjunt de pintures de plantes que formen part del *Catálogo Español de Especies Exóticas Invasoras*. Les pintures estan realitzades sobre paper fet amb fibres de plantes al·lòctones com l'*Arundo donax* (la canya comuna), l'*Opuntia ficus-indica* (figuera de moro) o l'*Agave americana* (atzavara). El paper ha estat elaborat per l'artista en col·laboració amb el Museu Molí Paperer de Capellades. Les il·lustracions han estat muntades sobre estructures de fusta i instal·lades juntament amb les plantes no autòctones de la col·lecció de l'Arborètum, creant un itinerari complementari del Jardí Botànic de Lleida.

La pràctica artística de Vicky Benítez parteix de la seva experiència com a jardiner professional municipal. En els darrers deu anys ha desenvolupat una línia de recerca basada en un enfocament crític dels imaginaris culturals i artístics que envolten les plantes considerades «exòtiques invasores».¹ Aquestes no només són un fenomen ecològic, sinó també històric i polític, estretament vinculat al colonialisme europeu i al capitalisme global. Durant els segles XV–XIX, les potències colonials van impulsar un trasllat massiu d'espècies arreu del planeta amb finalitats econòmiques (agrícoles, forestals) o ornamentals. Aquestes pràctiques continuen sota el capitalisme global, que tracta la vida (humana i no humana) com un recurs mercantil del qual pot extreure valor.² Des d'un punt de vista socio-cultural, les espècies invasores son figuracions que plantegen qüestions vitals relacionades amb la pertinència, les fronteres i la convivència.³

L'artista parteix del *Catálogo Español de Especies Exóticas Invasoras* (CEEI), un instrument normatiu administratiu que fixa el marc legal per al control, gestió i eradicació d'espècies introduïdes en ecosistemes on no son originàries, que s'expandeixen ràpidament i tenen un gran poder transformador.⁴ El Reial decret 630/2013 defineix una «espècie exòtica invasora» com aquella «que s'introdueix o s'estableix en un ecosistema o hàbitat natural o seminatural, i que és un agent de canvi i una amenaça per a la diversitat biològica nativa, ja sigui pel seu comportament invasiu o pel risc de contaminació genètica».⁵

Els impactes d'aquestes espècies sobre els ecosistemes i les activitats humanes són múltiples, ja que competeixen amb espècies autòctones per recursos naturals, la qual cosa pot fer desaparèixer les espècies locals; alteren els hàbitats naturals, al modificar el sòl o els cicles hidrològics; originen pèrdues de biodiversitat, fent disminuir la varietat d'espècies i reduint la complexitat ecològica; provoquen pèrdues econòmiques, com les derivades d'afectacions als conreus, als sistemes de rec o a les infraestructures; i suposen un risc per a la salut humana o animal, en especial, aquelles que poden ser transmissores de malalties. La naturalesa i la magnitud dels impactes d'aquestes espècies han sigut estudiades per disciplines com l'ecologia de les invasions, que planteja dos enfocaments: d'una banda el que considera que les espècies no natives son intrínsecament disruptives de l'equilibri ecològic i de la biodiversitat local, i planteja estratègies de gestió i eradicació;⁶ de l'altra, formulat des de la teoria ecològica i evolutiva de la colonització, que evita polítiques generalistes d'eradicació només per origen, i prioritza la gestió a cas per cas, posant el focus en els processos, d'acord amb l'impacte real mesurable.⁷

El CEEEI respon al primer enfocament, ja que identifica les espècies segons el seu origen i pressuposa que comporten un risc per defecte. El Reial decret 630/2013 és una eina administrativa de control, perquè estableix la prohibició d'introduir, posseir, transportar o comercialitzar qualsevol espècie inclosa a la llista. Les administracions públiques han de desenvolupar plans de detecció primerenca, control i erradicació, especialment en zones protegides o ecosistemes fràgils, així com mesures de restauració dels hàbitats afectats. El decret assigna la responsabilitat econòmica als causants de la introducció o manteniment il·legal, i obliga les comunitats autònomes a elaborar plans de gestió específics amb objectius, calendari i seguiment. Per donar resposta a aquest marc legal, i en el cas concret de les plantes, les guies de gestió i els informes tècnics oficials recomanen estratègies mecàniques (talla, sega, desbrossament) i químiques, incloent-hi l'ús d'herbicides sistèmics no selectius com el glifosat.⁸ Aquest últim és un producte controvertit, ja que pot afectar flora i fauna no objectiu, contaminar sòls i aigües, i inhibir la regeneració d'espècies autòctones

Des d'un punt de vista epistemològic, la noció d'«espècie exòtica invasora» és problemàtica per diferents motius. En primer lloc, perquè es basa en una idea essencialista i fixa de la natura. Aquesta expressió suposa que existeixen ecosistemes «purs» o «originals» que cal conservar tal com eren abans de l'arribada de determinades espècies.⁹ L'ecologia contemporània ha demostrat, tanmateix, que els ecosistemes experimenten transformacions constants, i que les migracions, els intercanvis i les adaptacions són processos naturals i històrics. En segon lloc, perquè projecta categories culturals — nacionals, colonials o racials— sobre els éssers no humans. Els termes «invasiu», «exòtic» o «forani» extrapolen figuracions geopolítiques i xenòfobes a les plantes i als animals, i activen imaginaris similars als discursos antiimmigració basats en la defensa del territori, la por a la barreja i la puresa de l'origen.

En tercer lloc, perquè oblida el paper humà en la dispersió d'espècies. Totes les plantes anomenades «invasores» han estat introduïdes per acció humana, i la seva propagació està vinculada als processos de colonització, agricultura, comerç, jardineria o canvi climàtic. Culpar les espècies no humanes de la seva expansió esborra la responsabilitat humana i antropogènica en els processos ecològics. En quart lloc, perquè pot justificar pràctiques violentes o simplificadores. La gestió basada en eliminar espècies «invasores» sol recórrer a mètodes d'eradicació massiva que redueixen la biodiversitat i no aborden les causes profundes del problema (com el canvi climàtic o l'alteració del sòl). En lloc de pensar en extermini, molts ecòlegs proposen enfocaments de convivència, adaptació o ecologia híbrida.

L'exposició «**Plantes migrants**» és una invitació a considerar la noció d'«espècie exòtica invasora», des d'un enfocament basat en la complexitat. Aquestes espècies són agents ecològics amb una gran capacitat de transformació, però també són éssers íntimament vinculats als humans, ja que la seva dispersió i establiment sovint són conseqüència directa d'activitats humanes. Qualificar-les d'«exòtiques» i «invasores», potser reflecteix una projecció de categories humanes més que no pas una realitat estrictament ecològica. Aquesta mirada tendeix a simplificar processos biològics complexos i dinàmics, i amaga la corresponsabilitat humana en la generació de nous ecosistemes híbrids basats en intercanvis, desplaçaments i adaptacions mútues. En aquest sentit, les pintures de Vicky Benítez esdevenen alhora finestres i miralls. Finestres, perquè ens permeten observar de quina manera el potencial disruptor d'espècies no humanes està vinculat a altres factors de transformació ambiental de caràcter antropogènic. Miralls, perquè el llenguatge i els valors amb els que ens referim a aquestes espècies parla de com els humans codifiquen la vida no humana, i de les implicacions mediambientals, culturals, ètiques i polítiques d'aquestes.

Christian Alonso

Biografia de l'artista:

Vicky Benítez (Castelldefels, 1975) és artista visual, jardinera i professora de dibuix. El seu treball artístic combina l'art amb la pedagogia i l'ecologia, amb una mirada crítica i poètica sobre la relació entre l'ésser humà i el món vegetal. Des del 2017 exerceix com a docent de secundària en l'especialitat de Dibuix, després d'haver treballat durant dotze anys com a jardinera. És graduada en Belles Arts per la Universitat de Barcelona i té un màster en Producció i Investigació Artística (2013-2015) en la línia d'Art i Contextos Intermèdia. Ha rebut reconeixements com la beca d'investigació OSIC (2024), ha estat seleccionada a la Biennal de Tarragona (2017), el Concurs Internacional de Llibre d'Artista en homenatge a Joan Brossa (2016) i la Biennal d'Art Riudebitlles (2016), i com a resident a la Fabra i Coats (2015). És cofundadora de l'espai autogestionat La Trastera (2015) i és membre del projecte de recerca *Ecologies Híbrides del Delta del Llobregat*.

Entre les exposicions més recents en les quals ha participat, destaquen *Secretos del jardín* (galeria LASTCRIT, Barcelona, 2024); *Imaginaris multiespècies #Terres de Lleida* (Centre d'Art La Panera, Lleida, 2023); *El triomf de la por* (Pabellón de Mixtos, Pamplona); *Errant* (Gósol, 2022); *L'art en estat d'alarma* (Cooperativa, Llorenç del Penedès, 2020); *Polítiques del sòl* (Centre d'Art Maristany, Sant Cugat del Vallès, 2019-2020); *Lliçons de coses* (Casa Barral, Calafell, 2018); *Biennal de Tarragona de Pintura Tapiró* (MAMT, Tarragona, 2017); *De re hominidae* (Lo Pati, Amposta, 2017); *Out of Time* (Albareh Gallery, Bahrain, 2017); *Recomposicions maquíniques* (Can Felipa, Barcelona, 2017). Més informació: <https://vickybenitezblanco.com/>

Programa d'activitats gratuïtes:

- Dissabte 11 d'octubre 2025, 12:00 h.
Arborètum. **Inauguració i visita comentada de l'exposició a càrrec de Vicky Benítez, Christian Alonso i Alejandro Juárez.** Activitat organitzada en el marc de Dia Mundial dels Jardins Botànics.
- Dissabte 20 de desembre 2025, 12:00 h.
Arborètum. **Visita comentada de l'exposició a càrrec de Vicky Benítez, Christian Alonso i Alejandro Juárez.** Activitat organitzada en el marc del Dia Internacional del Migrant.
- Dissabte 7 de març 2026, 12:00 h. Arborètum. **Arrels tossudes: una història d'un arbre a Palestina.** Presentació del llibre *The Fast-Growing Stinking Escaped Waste-Loving Wall-Breaching Self-Cloning Other-Than-Natural No-Man's Tree*, d'Areej Ashhab i Ailo Ribas, publicat per Sharjah Art Foundation i Al-Wah'at (2024). A càrrec d'Areej Ashhab i Ailo Ribas, autores del llibre. El llibre és el resultat d'una setmana compartida a Palestina l'agost de 2022 i de les trobades que van mantenir amb l'anomenat arbre del cel, o arbre de l'infern (*Ailanthus altissima*), introduït a Palestina entre les dècades de 1960 i 1980 pel Jewish National Fund. Aquesta espècie considerada «invasora» va ser el punt de partida de les seves reflexions sobre la terra i la persistència en un context d'ocupació colonial. L'Areej comparteix històries personals de l'arbre a les cases de la seva família a Jerusalem i Betlem, relacionant-ne els patrons de creixement amb el paisatge ecològic i polític canviant de Palestina. L'Ailo, per la seva banda, analitza la noció d'invasivitat associada a les «males herbes» i, en aquest cas, a l'arbre, com un mitjà per abordar qüestions de pertinença i de resistència a la Palestina ocupada. Activitat organitzada en el marc del Dia Mundial de la Vida Silvestre i del Dia Internacional de la Dona.
- Dissabte 25 d'abril, 12:00 h. Arborètum.
Visita comentada de l'exposició a càrrec de Vicky Benítez i Alejandro Juárez.

- Dissabte 20 de juny, 12:00 h. Arborètum.
Visita comentada de l'exposició a càrrec de Vicky Benítez i Christian Alonso. Activitat organitzada en el marc del Dia Mundial dels Refugiats.

Crèdits de l'exposició:

- Comissariat: Christian Alonso.
- Coordinació: Alejandro Juárez i Christian Alonso.
- Produeix: Arborètum Dr. Pius Font i Quer – Jardí Botànic de Lleida, Parc Agrobiotech, Universitat de Lleida, Ajuntament de Lleida.
- Hi col·labora: «Beques per a la creació artística, la recerca i la innovació en els àmbits de les arts visuals» (Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya), 2024; Museu Molí Paperer de Capellades; projectes R+D «Visualitat i Geoestètica en l'Era de la Crisi Ecosocial» (VIGEO, PID2022-139211OB-I00), Facultat de Geografia i Història, Universitat de Barcelona, i «Sentit de Lloc i Inclusió Socioespacial en Barris Vulnerables» (SENSCLUSION, PID2021-123255OB-I00), Facultat de Lletres, Universitat de Lleida.
- Agraïments: Vicky Benítez, Alejandro Juárez, Areej Ashhab i Ailo Ribas, Fusteria Cayuela, Institut Municipal d'Ocupació – Salvador Seguí, Museu Molí Paperer de Capellades, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

Informació pràctica:

Arborètum Dr. Pius Font i Quer – Jardí Botànic de Lleida.

C/ Enric Farreny 49, 25199 Lleida

<https://maps.app.goo.gl/poHZJysVHz3HHcXk7>

973 07 00 83

arboretum@parcagrobiotech.com

- ¹ Vegeu Vicky Benítez; Christian Alonso (2019). «Assajar noves maneres de fer, de pensar i de sentir». Vicky Benítez en conversa amb Christian Alonso. A *Recomposicions màquines*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona / Ajuntament de Barcelona, pp. 78-95. Descàrrega directa: <https://shorturl.at/snFzy>; Christian Alonso (2021). «Hacia un cultivo expandido. Las ocupaciones botánicas de Vicky Benítez y otros modos ético-políticos de habitar». A *Anales de Historia del Arte* (31). Madrid: Universidad Complutense de Madrid, pp. 407-430. Castellà. Publicació digital d'accés obert. Descàrrega directa: <https://revistas.ucm.es/index.php/ANHA/article/view/78456/4564456558716>; Christian Alonso; Vicky Benítez (2021). «Pensant amb la espècie invasora. Passejada pels Espais Naturals del Delta del Llobregat». *Itineraris Simbiòtics Ciència Fricció*. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Descàrrega directa: <https://shorturl.at/wA242>
- ² Adams, William M.; Mulligan, Martin (2004). *Decolonizing Nature: Strategies for Conservation in a Post-colonial Era*. Londres, Earthscan.
- ³ Vegeu Alison E. Vogelaar (2021). «The rhetoric of invasive species: Managing belonging on a novel planet». *Revue française des sciences de l'information et de la communication*. Obtingut de: <https://doi.org/10.4000/rfsic.10350>
- ⁴ Vegeu Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. Catálogo Español de Especies Exóticas Invasoras. Obtingut de: <https://www.miteco.gob.es/es/biodiversidad/temas/conservacion-de-especies/especies-exoticas-invasoras/ce-eei-catalogo.html>
- ⁵ Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente (2013). «Real Decreto 630/2013, de 2 de agosto, por el que se regula el Catálogo español de especies exóticas invasoras». *BOE núm. 185, de 03/08/2013*. Obtingut de: <https://www.boe.es/eli/es/rd/2013/08/02/630/con>
- ⁶ Aquest enfocament té com a referent el treball de zoòleg i naturalista anglès Charles Elton. Vegeu Elton, Charles (1958). *The Ecology of Invasions by Animals and Plants*. Londres: Chapman and Hall.
- ⁷ Aquest enfocament té es basa en el treball del botànic i ecòleg Herbert Baker, i el botànic i genetista G. Leyard Stebbins. Vegeu Baker, Herbert G.; Stebbins, G. Ledyard (1965). *The genetics of colonizing species: Proceedings of the first international union of biological sciences*. Academic Press. Per veure una actualització d'aquest enfocament, vegeu Davis, Mark A. et al. «Don't Judge Species on Their Origins», *Nature*, 2011, 474(7350), pp. 153-154.
- ⁸ Vegeu, per exemple, Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico (2024). «Estrategia de gestión, control y posible erradicación de las especies exóticas invasoras presentes en medios acuáticos continentales». Madrid: MITECO. Obtingut de: https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/biodiversidad/publicaciones/estrategias/estrategia_conservacion_acuaticas_25_03_2025.pdf i Deltoro Torró, V., Jiménez Ruiz, J. & Vilán Fragueiro X.M. 2012. «Bases para el manejo y control de Arundo donax L. (Caña común).» Colección Manuales Técnicos de Biodiversidad, 4. Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient. Obtingut de: https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/ceneam/grupos-de-trabajo-y-seminarios/red-parques-nacionales/Bases%20para%20el%20manejo%20y%20control%20de%20Arundo%20donax_tcm30-169319.pdf
- ⁹ L'antropòloga multiespècies Anna Tsing ha plantejat la contaminació com una forma de col·laboració: «estem contaminats pels nostres encontres; aquests canvien qui som a mesura que fem lloc als altres. A mesura que la contaminació transforma els projectes de construcció del món, poden emergir mons mutus —i noves direccions. Tothom porta amb si una història de contaminació; la puresa no és una opció. Un dels valors de tenir present la precarietat és que ens fa recordar que canviar amb les circumstàncies és la base mateixa de la supervivència». Vegeu Anna Lowenhaupt Tsing (2015). *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. New Jersey: Princeton University Press, p. 27.